

Rabobank verwacht daling van de grondprijs en meer

Spanningen op plattela

Het is crisis in de melkveehouderijsector. Het besparen op kosten is menens geworden, van investeren is op veel bedrijven al helemaal geen sprake meer. De financiële zorgen leiden tot toenemende spanningen: binnen het gezin, maar ook met en bij toeleveranciers. Er zullen dit jaar meer melkveebedrijven stoppen, verwacht Rabobank. Daarnaast rekent de bank op een daling van de grondprijs.

tekst **Jelle Feenstra**

De actuele cijfers van melkveehouderijadviesbureau PPP-Agro Advies stemmen somber. Uitgaande van een melkprijs van 29,6 cent inclusief btw stevent de melkveehouderijsector in Nederland voor 2016 af op een gemiddeld tekort van 6,6 cent per kilo melk (zie tabel 1). Voor een melkveebedrijf met 890.000 kilo melk is dat zo'n 60.000 euro. In 2015 kwam een melkveehouder gemiddeld al 34.000 euro tekort. De drie p's van het adviesbureau staan voor perspectief, plezier en pegels, maar alle drie zijn ze op dit moment ver te zoeken.

In België is de situatie niet veel beter. Financieel adviseur Niels Achten van Liba zegt dat de melkprijs in Vlaanderen rond de 26 cent ligt en de kritieke opbrengstprijs op 31 cent. 'Hooguit 10 procent van de melkveehouders in België kan in 2016 alle rekeningen betalen, de bank aflos-

sen en houdt nog genoeg over voor privé-uitgaven. Het grootste deel van die 10 procent kan dit ook nog omdat ze met akkerbouw of kippen een stevige neventak hebben.'

Betaalregeling bij Agrifirm

De voerleverancier, de loonwerker, het mechanisatiebedrijf en andere toeleveranciers ondervinden aan den lijve dat rekeningen later betaald worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor Agrifirm. 'Een aantal veehouders verliest serieus geld, dat is duidelijk', zegt woordvoerder Hendrik Arends. Hij vertelt dat het met betalingsproblemen nog meevalt, 'ook omdat we erbovenop zitten.' Wie te laat betaalt, krijgt meteen een telefoontje met de vraag wat er aan de hand is.

Inmiddels heeft Agrifirm met een aantal melkveebedrij-

bedrijven die dit jaar zullen stoppen vanwege melkcrisis

nd door lage melkprijs

ven betalingsregelingen getroffen: zij mogen het voer later betalen, bijvoorbeeld gespreid over drie maanden. Over het geld dat uitstaat, berekent Agrifirm een rente van 8 procent. Arends benadrukt dat dergelijke betalingsregelingen hooguit bij een handvol ondernemers wordt toegepast. 'We doen dit alleen als wij perspectief zien en de boer technisch goed draait.'

Het rentepercentage van 8 procent noemt Arends billijk. 'Het is geld uitzetten met een hoog risico en billijk naar onze andere leden-melkveehouders om dat niet gratis te verstrekken. Uiteindelijk zijn zij het die met hun ledenkapitaal de collega meehelpen om een moeilijke periode te overbruggen.'

Orders voor de toeleverende bedrijven nemen drastisch af: bij bouwers van stallen, leveranciers van melkmachines en verkopers van trekkers. De trekkerverkoop is ingeklapt. 'We zien bij sommige mechanisatiebedrijven dan ook een verschuiving naar grondverzet of groentetechniek', zegt Theo Vulink van brancheorganisatie Fedecom. De meeste mechanisatiebedrijven zingen de crisis, al dan niet afgeslankt, wel uit, denkt hij. 'Het zijn veelal familiebedrijven, met de nodige flexibiliteit en "ausdauer".'

Rabobank stelde onlangs dat ongeveer een derde van de melkveehouders rekeningen voor onbepaalde tijd aan de kant legt. PPP-Agro Advies merkt dat verschillende creditoren 4 tot 8 procent rente rekenen bij te laat betalen.

Banken proberen melkveebedrijven met onbetaalde rekeningen te helpen door bij te financieren of aflossingen uit te stellen.

In noodgevallen wordt naar andere oplossingen gezocht. Zo hield PPP-Agro Advies vorig jaar een melkveebedrijf met een groot bedrag aan achterstallige betalingen in de benen door een zogeheten crediteurenakkoord te sluiten. Er waren vijf schuldeisers. De schuld werd in overleg met de schuldeisers omgezet in achtergestelde lening. De bank krijgt de eerste vier jaar maximaal afgelost, daarna minder. Vanaf dan moet het melkveebedrijf zijn schuld aan de andere eisers in vijf jaar tijd aflossen tegen 2 procent rente.

Deense toestanden

Sectormanager bij de Rabobank Marijn Dekkers gaat voor 2016 uit van een tekort van 7 tot 10 cent per kilo melk op de melkveebedrijven. Dat gat, gevoegd bij de op stapel staande komst van fosfaatrechten en eisen aan grondgebondenheid, kan voor een aantal bedrijven wel eens te veel zijn. Dekkers voorziet niet direct Deense toestanden met bedrijven die bij bosjes omvallen, maar zegt wel: 'Wij verwachten meer stoppers dan in voorgaande jaren, ook omdat er de afgelopen jaren relatief weinig stoppers waren. We stellen bij een aantal individuele gevallen – waar een slecht betalende fabriek, fosfaatrechten en grondge-

OOOP

K &
NK

MEESTERS

9 54 20

klutkewillink.nl

Hoe overleef ik een lage melkprijs?

De lage melkprijs heeft in Nederland en België nog niet geleid tot vermindering van de melkproductie. Wel worden besparingen doorgevoerd die effecten kunnen hebben op de melkproductie, zoals een eenvoudiger rantsoen en het eerder opruimen van probleemkoeien. PPP-Agro Advies maakte een lijst met tips om de crisis te overleven:

- Houd zo min mogelijk jongvee aan en insemineer maximaal met Belgisch-witblauwperma. Het laatste verhoogt de omzet en aanwas, het eerste verlaagt de voeraankoop en mestafzet.
- Werk met een korte droogstand van vijf tot zes weken.
- Pas zo veel mogelijk beweiding toe. Ie-

dere hap die een koe in de wei vreet, hoeft niet te worden gemaaid, gekuild en gevoerd.

- Stel vervangingsinvesteringen uit.
- Eigen machines? Maak dan meer uren om te zomerstalvoeren in plaats van maaien en kuilen.
- Wees kritisch met krachtvoer verstrekken: levert die laatste liter melk nog geld op?
- Bijproducten kunnen een goedkopere vervanging zijn voor krachtvoer.
- Een goedkopere meststof als spuiwater is een optie bij een beperkt budget.
- Mestafzet naar particulieren kan een goedkope manier zijn om mest af te voeren.

- Regel mestafzet en VVO's op tijd. Aan het eind van het jaar gaan de prijzen van VVO's vaak omhoog.
- Voor een heel aantal bedrijven is het mogelijk om ondanks de regelgeving omtrent grondgebondenheid grond te verhuren. Op veel plaatsen is er veel vraag tegen hoge prijzen.
- Houd de administratie op orde, zodat je precies weet hoe de zaak ervoor staat.
- Houd de zakelijke en de privé-uitgaven gescheiden en budgetteer maandelijks een vast bedrag voor privé.
- Maak jaarlijks een financiële prognose én een liquiditeitsplanning.

bondenheid samenkomen – hardop de vraag of het nog verstandig is om door te gaan.'

Daarnaast voorspelt de Rabobank-voorman 'een lichte correctie op de grondprijzen'. 'Er komt meer grond te koop, maar bedrijven moeten ook nog investeren in fosfaatrechten. Geld, dat nu toch al beperkt beschikbaar is, kun je maar één keer uitgeven.'

Boerderijen te koop

Eelke Turkstra van makelaarsorganisatie Agrivesta is actief in Noord-Nederland. Hij ziet nog geen gedwongen verkopen. Wel constateert hij dat er meer melkvee-

houders zijn die grond verkopen om lucht te krijgen. Ook komen er meer boerderijen te koop. 'Als je geen opvolging hebt, de melkprijs laag is en je voor flinke investeringen staat, kan dit een goed moment zijn, ook omdat je met fosfaatrechten mogelijk nog wat kunt cashen.'

Turkstra twijfelt of dat daadwerkelijk gaat gebeuren. 'De prijs voor fosfaatrechten zie ik niet direct hoog worden. Bij deze melkprijs is de grondprijs plus fosfaatrechten op 1 januari 2017 hetzelfde als wat nu de grondprijs is. Dat zijn toch communicerende vaten: een van beide gaat dalen, of beide gaan iets dalen.'

Kopers zijn er ook. Turkstra: 'Dat zijn niet de bedrijven die de afgelopen jaren fors hebben geïnvesteerd, maar bedrijven die nog wilden bouwen en laag in hun financiering zitten. Zij zijn in staat grond te kopen, vaak met wat hulp van de bank, die in deze tijden vaak wel bereid is tot een soepel aflosregime in de eerste twee jaar. 'Het is niet onverstandig om nu je slag slaan. Als de melkprijs opleeft, zijn er meer kapers op de kust.'

Zwaarder dan 2009

Klaas de Jong van PPP-Agro Advies en Niels Achten van Liba durven inmiddels wel te concluderen dat de melkprijscrisis

van 2015-2016 zwaarder is dan die in 2009, vooral omdat deze langer duurt en het gemiddelde kostprijsniveau hoger ligt. De Jong kijkt met zorg naar de komende maanden. 'De rekeningen komen na het mestrijden en inkuilen. Dat wordt een kritische periode voor veel melkveebedrijven.'

De vraag die vaak wordt gesteld is: is er in de goede melkprijsjaren 2013 en 2014 onvoldoende gebufferd? 'In België is de opgebouwde buffer vorig jaar grotendeels opgegaan aan superheffing en de fiscus die langskwam om af te rekenen', constateert Achten.

De Jong zegt: 'Met de steun van een paar goede melkprijsjaren is er stevig geïnvesteerd in bedrijfsvernieuwing en bedrijfsvergroting. Daardoor zijn veel melkveebedrijven nu zwaarder gefinancierd. Daar komt bij dat er niet in alle financieringen voldoende ruimte is ingebouwd voor productierechten en verplichte grondaankoop als gevolg van de Melkveewet. Kijk maar naar de pachtprizen en zeker die van kortdurende pacht. Die zijn in korte tijd met 300 tot 400 euro per hectare omhooggevlagen.'

Boodschappen onbetaald

Beide adviseurs zien dat de penibele financiële situatie leidt tot toenemende spanning in sociale en zakelijke relaties. Als rekeningen niet op tijd betaald worden en er steeds meer aanmaningen binnenkomen, kan dit grote spanningen veroorzaken. De Jong: 'We kennen allemaal de verhalen over het niet kunnen

betalen van de boodschappen in de supermarkt. Niet iedereen praat gemakkelijk over problemen, dat kan ten koste gaan van de onderlinge verhoudingen in de persoonlijke relatie of in het gezin. Angst om de telefoon te pakken als die gaat, dat moet je niet hebben.'

Hij adviseert melkveehouders om een penibele situatie bespreekbaar te maken. 'Wees open en eerlijk naar je toeleveranciers, probeer afspraken te maken met hen, zorg dat je administratie op orde is, weet welke rekeningen er zijn, stel prioriteiten en zeg eerlijk dat je het op dit moment niet kunt betalen.' Achten voegt eraan toe dat de meeste toeleveranciers echt wel genegen zijn om coulance te betrachten naar de steeds later betalende melkveehouders. 'Omdat zij daar vanuit eigen bedrijfs perspectief alle belang bij hebben.'

Achten stelt dat het maken van een financiële prognose of een liquiditeitsplanning noodzakelijker is dan ooit om inzicht te krijgen, spanningen te voorkomen en de juiste maatregelen te treffen. 'En vergeet niet de gezinsleden mee te nemen in de maatregelen. Ook daar kan openheid veel spanning voorkomen.'

Ze zijn ervan overtuigd dat de melkveehouderijsector de weg omhoog weer vindt. 'In tegenstelling tot de varkens is de zuivel geen krimpmarkt', zegt de Belgische adviseur. De Jong vult hem aan: 'De melkprijsvooruitzichten voor de lange termijn zijn goed. Maar het is wel zaak om het komende jaar heel goed op de tent te passen.' |

resultaten in €/100 kg melk
2014 2015 2016

	2014	2015	2016
opbrengsten			
melk	42,6	32,6	29,6
omzet en aanwas	3,2	3,2	3,1
overig grondgebonden	1,1	1,1	1,1
totaal	46,9	36,9	33,8
kosten			
krachtvoer	9,7	9,2	9,0
ruwvoer/weiden	1,2	1,2	1,5
veekosten	4,1	4,1	4,1
gewaskosten	1,8	1,8	1,7
arbeid	0,6	0,6	0,6
werk door derden	3,7	3,6	3,5
werktuigenkosten	4,0	3,9	3,8
afschrijvingen werktuigen	2,8	2,8	2,7
grond/gebouwen	6,0	5,8	5,7
productierechten	4,0	2,0	
algemene kosten	3,0	2,9	2,8
af: omzet en aanwas	-3,2	-3,2	-3,1
af: andere opbrengsten	-4,4	-4,4	-4,3
kostprijs melk			
af: resultaat neventakken	-2,4	-2,4	-2,4
af: afschrijvingen	-8,3	-6,8	-4,8
betaalde rente	4,6	4,5	4,4
privé en belastingen	4,6	4,5	4,3
aflossingen	4,9	4,8	4,8
vervangingsinvesteringen	2,7	1,9	2,1
kritieke melkprijs	38,0	36,6	36,2
werkelijke melkprijs	42,6	32,6	39,6
marge	4,6	-4,0	-6,6

Tabel 1 – De kosten en opbrengsten inclusief btw in 2014 en 2015 op Nederlandse melkveebedrijven. De cijfers voor 2016 zijn een prognose. De cijfers gelden voor een gemiddeld melkveebedrijf (bron: PPP-Agro Advies)

